

Els errors de la visió neoliberal de la crisi de l'euro

Vicenç Navarro

22 de desembre de 2011

A Espanya, quan s'al·ludeix a temes econòmics del *The New York Times* immediatament es pensa en Paul Krugman, el premi Nobel d'economia. Des de la seva columna en aquell rotatiu, Krugman proveeix una visió keynesiana de la crisi de l'Eurozona que, amb algunes matisacions, defineix bastant clarament el que passa en aquesta unitat monetària i per què ara està en profunda crisi.

En canvi, a Espanya és poc conegut un altre columnista del *The New York Times*, David Brooks, una de les veus més importants del pensament conservador i neoliberal dels Estats Units. Darrerament, Brooks ha publicat un article, *L'esperit d'empresa*, que ha tingut molt impacte perquè reflecteix molt bé el punt de vista de les dretes nord-americanes sobre la crisi de l'euro, i que coincideix amb el que tenen el govern alemany i grans sectors de les dretes, incloent-hi les catalanes i les espanyoles. L'escrit té gran interès i es va publicar el passat dia 10 en aquest diari, l'ARA, que també publica freqüentment articles de Krugman que presenten una visió diferent. Per David Brooks, l'arrel del problema de l'euro és el comportament dels països del sud d'Europa -com Grècia, Portugal, Espanya i Itàlia-, que, vivint per sobre de les seves possibilitats, van estar gastant d'una manera irresponsable, demanant diners als bancs alemanys i a d'altres del centre d'Europa, els quals tenen tota la raó d'exigir que se'ls tornin. Això és el que el govern Merkel està demanant que es faci. No és just -segons David Brooks- que els alemanys estiguin ajudant els països del sud -a través del Banc Central Europeu (BCE)-, rescatant els països que "tenen uns sectors públics enormes, molt per sobre del que poden pagar". David Brooks defensa així la postura de la Sra. Merkel, afirmant que Alemanya ja ha complert el seu deure i ara és el

moment que espanyols i italians compleixin el seu. Que Alemanya els ajudés ara, sense més, seria recompensar un comportament irresponsable. Abans de rebre ajuda, han de mostrar que poden ser responsables. És interessant subratllar que aquesta visió de les causes del que està passant és acceptada fins i tot entre alguns sectors de l'equip econòmic del socialisme espanyol, tal com he documentat recentment a l'article *Debates sobre la socialdemocràcia en España*.

El problema de tal teoria és que ignora dades fàcilment accessibles que mostren l'error dels seus supòsits. Vegem-ho. En primer lloc, les dades no mostren que Espanya tingui un sector públic hipertrofiat. La despesa pública per habitant és, a Espanya, la més baixa de la UE-15. El mateix pel que fa al percentatge de la població adulta que treballa a l'Estat: és només el 9%, un dels més baixos de la UE-15 (la mitjana de la UE-15 és el 15%, i a Suècia és el 25%). On és la hipertròfia?

Vegem una altra dada. Brooks també diu que la crisi ve del fet que Espanya es gasta més del que té, després d'haver actuat d'una manera llicenciosa i exuberant durant molts anys. De nou, les dades no donen suport a aquest supòsit. L'estat espanyol, quan la crisi va començar el 2007, estava en superàvit i el deute públic era dels més baixos de la UE-15. En realitat, Espanya havia estat el deixeble exemplar dels *establishments* neoliberals europeus i el govern Zapatero va rebre en més d'una ocasió un gran aplaudiment (incloent-hi de la senyora Merkel) per les seves mesures d'austeritat. On és, doncs, l'exuberància en el sector públic?

Anem ara a l'exuberància en el sector privat. I aquí sí que hi va haver una gran exuberància i especulació. Però, segons sembla, el Sr. Brooks desconeix el paper clau que va jugar la banca alemanya en facilitar i estimular l'endeutament de les institucions financeres espanyoles, obtenint en el procés uns beneficis autènticament exuberants. La banca privada, tant espanyola com alemanya, i els seus supervisors -tant el Banc Central Europeu com el Banc d'Espanya i el banc central alemany- van actuar amb un elevat nivell d'irresponsabilitat, en el cas dels bancs, i de complicitat, en el cas dels bancs centrals. David Brooks, en el seu cant a la banca alemanya, ignora que estava ficada en la bombolla immobiliària especulativa espanyola fins a la medul·la, de la qual cosa va aconseguir grans beneficis fins que la bombolla va explotar.

I, finalment, David Brooks també ignora com funciona el BCE i la seva relació amb la banca alemanya. Quan es diu que el BCE ajuda Espanya comprant deute públic, no ho fa amb diners alemanys que li presta la banca alemanya. La banca alemanya té una enorme influència sobre el BCE, però els diners del BCE no són diners

alemanys. Els diners del BCE s'imprimeixen en les màquines que produeixen diners i s'utilitzen per comprar els bons públics d'Espanya a uns elevats interessos, amb la qual cosa no costa ni un cèntim al ciutadà alemany o als seus bancs. En realitat, el BCE guanya diners no només imprimint, sinó rebent els interessos.

Segons sembla, Brooks ignora que el fet que els bancs alemanys i el seu banc central no vulguin que es comprin bons públics no és perquè els pensionistes alemanys estiguin ajudant l'estat espanyol (cosa que no fan), sinó perquè temen que imprimint moneda augmenti la inflació, l'enemic número u de la banca en qualsevol país. Aquí hi ha el problema. El problema amb això és que, com ha admès el nou director del BCE, Mario Draghi, hi ha el perill que en lloc d'inflació tinguem deflació, i la tindrem si acabem en la gran recessió a la qual indubtablement ens aboquen les polítiques promogudes per la Sra. Merkel i que tenen el suport del Sr. David Brooks i altres pensadors neoliberals als dos costats de l'Atlàntic. Així de clar.